

GEMEENTE ENSCHEDE

CULTUURNOTA

ENSCHEDÉ 2023

NOTA VAN UITGANGSPUNTEN

28 februari 2023

ENSCHEDÉ

INHOUDSOPGAVE

1. EEN NIEUWE CULTUURNOTA 4

Nieuw cultuurbeleid	4
De uitgangspunten	5
Stappen	6
Afstemming met andere beleidsterreinen	7
Participatie	8
Evaluatie 2012-2022	9
Opbouw van deze nota	10
Begrippenlijst	11

2. DE UITGANGSPUNTEN 12

Inleiding	12
-----------	----

2.1 STERK FUNDAMENT 13

Toelichting	13
Participatie	15
Uitgangspunt 1	15
Onderbouwing van de keuze	16
Financiële investering	17

2.2. EEN ONDERSCHIEDEND MIDDENSEGMENT 18

Toelichting	18
Participatie	18
Uitgangspunt 2	19
Onderbouwing van de keuze	19
Financiële Investering	19

2.3. RUIMTE VOOR EXPERIMENT 20

Toelichting	20
Participatie	21
Uitgangspunt 3	22
Onderbouwing van de keuze	22
Financiële Investering	23

2.4. TALENTONTWIKKELINGSTRAJECTEN 24

Toelichting	24
Participatie	25
Uitgangspunt 4	25
Onderbouwing van de keuze	26
Financiële Investering	26

2.5. CULTUUR DICHTBIJ 27

Toelichting	27
Participatie	28
Uitgangspunt 5	29

Onderbouwing van de keuze	29
Financiële investering	30

2.6. EIGENZINNIG ENSCHEDE **31**

Toelichting	31
Participatie	31
Uitgangspunt 6	32
Onderbouwing van de keuze	33
Financiële investering	33

3. FINANCIËLE MIDDELEN **34**

3.1 Structurele geldvraag	34
3.2 Incidentele geldvraag	36
3.3 Financiële middelen vanuit de Provincie en Rijksoverheid	36

1. EEN NIEUWE CULTUURNOTA

NIEUW CULTUURBELEID

De gemeente Enschede werkt aan een nieuwe Cultuurnota, waarin de belangrijkste hoofdlijnen staan beschreven die de gemeente bij een actualisatie van het cultuurbeleid voor ogen heeft.

De huidige Cultuurnota, “*Enschede, Culturele Hotspot van het Oosten*”, is vastgesteld in 2012. Sindsdien is de stad getuige geweest van tal van nieuwe ontwikkelingen en wordt het tijd om het beleid te actualiseren. De economische en sociaalmaatschappelijke veranderingen die zich in het afgelopen decennium hebben voorgedaan, maken dat onder zowel creatieve professionals, culturele instellingen, inwoners en beleidsmakers een grote behoefte is ontstaan aan een herziene culturele koers: een nieuwe koers die aansluit bij het dynamische, vernieuwende karakter dat kenmerkend is voor de Enschedese cultuursector.

Centraal in dit nieuwe beleid staat het uitbouwen van het culturele fundament van de stad. Naast voort te blijven bouwen op de ambities van onze grote culturele instellingen en het amateurkunstenveld, wil de gemeente in het bijzonder investeren in het culturele middensegment van Enschede. We stimuleren een eerlijke culturele markt en bieden fysieke en regelgevende ruimte aan culturele professionals, om vernieuwing, verrassing en experiment te stimuleren. Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar een nieuwe generatie, internationaal-georiënteerde culturele makers, die in Enschede de voorhoede vormen van een rauw, divers en underground cultuuraanbod. In Enschede wordt geïnvesteerd in specifieke talentontwikkelingslijnen, die aansluiten bij het kenmerkende karakter van de stad. Het Enschedese cultuuraanbod wordt bovendien niet langer uitsluitend geclusterd in specifieke delen van de binnenstad, maar proactief over al onze wijken en buurten verspreidt. Cultuur is van en voor iedereen en draagt bij aan de brede welvaart en positieve gezondheid van de inwoners van onze stad. Gezamenlijk zetten we Enschede in heel Europa op de kaart als een eigzinnig, uniek en weerbarstige stad, met een aanzuigende werking voor de wijde omtrek. Enschede biedt toonaangevende vrijheid op creatief en cultureel vlak. Deze vrijheid is aantrekkelijk en verleidt steeds meer talentvolle artiesten om in de stad een eigen plekje te bemachtigen en Enschede als uitvalsbasis te kiezen.

De Enschedese cultuursector bestrijkt een ruim, dynamisch en eigzinnig palet dat past bij deze stad! Het heeft een sterk karakter van doeners en aanpakkers die telkens weer verrassen en vernieuwen. De ambities van de nieuwe Cultuurnota sluiten hierbij aan. Het ondersteunt de culturele kwaliteit die in onze stad te vinden is, zowel in de breedte als in de diepte. Het culturele aanbod van Enschede blijft door het ontwikkelen van nieuw beleid ook in de toekomst van hoge kwaliteit en biedt de culturele sector de mogelijkheid om te blijven innoveren. Zo ontwikkelt Enschede zich van de Culturele Hotspot van het Oosten, naar één van de grootste Cultuursteden van Nederland!

Om de nieuwe culturele koers te bepalen zijn met diverse vertegenwoordigers uit het culturele veld, waaronder culturele professionals, organisaties, verenigingen en cultuurbelevers, gesprekken gevoerd over de uitgangspunten die gezamenlijk de inhoud van dit nieuwe beleid bepalen. Deze Nota van uitgangspunten vormt de basis van de nieuwe Cultuurnota, die het komende decennium de kaders zal bieden voor de uitvoering van het gemeentelijke cultuurbeleid.

Met ons nieuwe cultuurbeleid dragen we bij aan de doelen die zijn uiteengezet in het coalitieakkoord ‘Samen trots op Enschede’ voor 2022-2026: In het kader van een ‘sociale stad’ staan we met ons cultuuraanbod voor kansengelijkheid, talentontwikkeling van de jeugd, en het bevordering van het Enschedese positieve gezondheidsniveau. In het kader van een ‘bruisende stad’ investeren we in een veelzijdig cultuur- en evenementen aanbod en een inclusieve stad. De nieuwe Nota van uitgangspunten biedt tegelijkertijd de mogelijkheid om cultuur te verankeren in andere overkoepelende ambities van de gemeente Enschede op het gebied van een ‘inclusief Enschede’ en een ‘aantrekkelijk Enschede’. Cultuur draagt bij aan een dynamische, vitale stad waar talent de kans krijgt om zich te ontwikkelen, en aan onze sociale doelstellingen waarin maatschappelijke binding, kansengelijkheid, gezondheid, geluk en vitaliteit hoog in het vaandel staan.

DE UITGANGSPUNTEN

In deze Nota van uitgangspunten worden zes uitgangspunten geïntroduceerd die in hoofdstuk 2 nader worden toegelicht. De uitgangspunten zijn achtereenvolgens:

<i>Onderwerp</i>	<i>Uitgangspunt</i>
<i>Sterk Fundament</i>	Het Enschedese cultuuraanbod wordt voortgebouwd op een sterk fundament.
<i>Een Onderscheidend Middensegment</i>	We investeren in een sterk, eerlijk en dynamisch middensegment.
<i>Ruimte voor Experiment</i>	We bieden fysieke en regelgevende ruimte aan vernieuwing, verrassing en experiment.
<i>Talentontwikkelingslijnen</i>	We investeren in specifieke talentontwikkelingslijnen die aansluiten bij de eigenheid van Enschede.
<i>Cultuur Dichtbij</i>	We investeren in een divers cultureel aanbod, verspreid over de hele stad.
<i>Eigenzinnig Enschede</i>	We investeren in een eigenwijze, rauwe en dynamische stad met een aantrekkingskracht die in de wijde omgeving voelbaar is.

STAPPEN

Het opstellen van de Cultuurnota vindt stapsgewijs plaats:

1. Participatie en onderzoek

Het is essentieel dat de inhoud van de nieuwe Enschedese Cultuurnota nauw aansluit bij de uiteenlopende ambities, visies en belevingswerelden van de diverse groep professionals, amateurs en vrijwilligers uit de Enschedese cultuursector. Om input uit het culturele veld op te halen zijn in 2022 en 2023 meerdere participatiesessies georganiseerd waarin uitgebreid is gesproken over de belangrijkste ontwikkelingen, thema's en dilemma's die als basis dienen voor het schrijven van een nieuwe Cultuurnota.

Daarnaast is door zowel beleidsmakers als externe partijen uitgebreid onderzoek gedaan naar specifieke segmenten van de Enschedese cultuursector. Onder deze onderzoeken bevinden zich een *quickscan* van het Enschedese culturele veld door Karlijn Hemmer en Sanne Oostenga, een onderzoek naar de Enschedese Culturele Broedplaatsen door Bureau BUITEN, een doelgroeponderzoek door The Alignment House en een internationaal onderzoek naar de Enschedese culturele arbeidsmarkt en professionals, uitgevoerd door het academisch samenwerkingsverband DISCE (zie bijlage).

Ook sluiten we als gemeente aan bij recente landelijke onderzoeksresultaten die betrekking hebben tot de Nederlandse cultuursector in de breedte. Onder deze onderzoeken bevinden zich *De Monitor Amateurkunst 2021*, waarin is onderzocht in welke hoedanigheid de sociale kunstbeoefening te lijden heeft gehad onder de coronapandemie; de onderzoeken *Buitengewoon. Over de betekenis van kunst en cultuur voor de veerkracht van jongeren* en *Gemeentelijk beleid: tips voor het verbinden van cultuur, zorg en welzijn* door de LKCA; en het advies van de Raad voor Cultuur getiteld: *De culturele basis op orde. Kunst, erfgoed en media voor iedereen, in elke gemeente, overal in Nederland*.

2. Nota van uitgangspunten

Met de informatie die is opgehaald tijdens het uitgebreide participatietraject en de verschillende onderzoeken die door de gemeente Enschede zijn geïnitieerd, is deze Nota van uitgangspunten opgesteld. Hierin doet het college aan de gemeenteraad een voorstel voor de hoofdlijnen van de Cultuurnota, met de vraag deze vast te stellen.

3. Cultuurnota

De vastgestelde uitgangspunten staan aan de basis van de inhoud van de nieuwe Cultuurnota. Deze wordt in de loop van 2023 opgesteld.

4. Zomernota 2023

De ontwikkeling van een nieuwe Cultuurnota gaat gepaard met een vraag om extra budget, die noodzakelijk is om de beschreven uitgangspunten te realiseren. In de zomernota wordt de vraag om extra budget gekoppeld aan een overkoepelend verhaal met betrekking tot de doelstellingen van een 'Aantrekkelijke Stad', waaraan binnen verschillende beleidsterreinen

wordt samengewerkt. In de zomernota wordt dit overkoepelend verhaal als één gezamenlijk verhaal aan de gemeenteraad gecommuniceerd.

5. Vaststelling Cultuurnota

In de tweede helft van 2023 doet het College een voorstel aan de Raad om de nieuwe Cultuurnota vast te stellen.

AFSTEMMING MET ANDERE BELEIDSTERREINEN

Gelijktijdig aan de Cultuurnota bereid de gemeente Enschede verschillende visiedocumenten voor, die op het gebied van onderwerp en doelstellingen grote overlap kennen met ons cultuurbeleid. Overkoepelende doelen omvatten bovenal het creëren van een 'aantrekkelijk Enschede' en een 'inclusief Enschede'. Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan de realisatie van deze doelen, waardoor integrale samenwerking een versterkende werking heeft. Beleidsterreinen waarmee de integrale samenwerking is gezocht zijn onder andere, Recreatie en Toerisme, Citymarketing, Evenementen en een Aantrekkelijke Binnenstad. Daarnaast wordt vanuit cultuur de verbinding gezocht met het Sociaal Domein en Onderwijs om de verschillende beleidsstukken, visies en uitgangspunten op elkaar af te stemmen en elkaar te versterken. Het gaat om de volgende beleidsterreinen en -doelen:

- Recreatie en Toerisme
- Evenementenbeleid
- Citymarketingvisie
- Actieplan Binnenstad
- Gezond, Gelukkig en Vitaal Enschede
- Duurzaamheid
- Studentenbeleid
- Groenambitieplan Enschede 'Enschede één groot groen park'
- Lokaal Educatieve Agenda (LEA)
- Kansengelijkheid
- Visie Landelijk Gebied
- Stadsdeelagenda's
- Stedelijke Ontwikkeling en de Spoorzone Enschede-Hengelo
- De Omgevingsvisie
- De Visie Werklocaties
- De Economische Visie

Figuur 1. Participatiedag Cultuurnota in De Kleine Willem, 26 oktober 2022. Fotograaf: Jildou Stapersma

PARTICIPATIE

Om vanuit de Enschedese cultuursector input op te halen voor de inhoud van de nieuwe Cultuurnota zijn in 2022 en 2023 door de gemeente verschillende participatiesessies georganiseerd. Twee van deze sessies werden voor het Enschedese culturele veld in de breedte georganiseerd en vonden plaats op 26 oktober 2022 in De Kleine Willem, op 8 november 2022 in The Performance Factory en op 20 februari 2023 in de Theaterzaal van het ArtEZ Conservatorium. Deze bijeenkomsten werden bijgewoond door tientallen vertegenwoordigers van grote culturele instellingen, culturele professionals, amateurkunstmakers, vrijwilligers, culturele ZZP'ers, freelancers en studenten. Gezamenlijk vertegenwoordigden zij een zeer divers cultureel palet. Ook werd een tweetal participatiesessies in kleiner verband georganiseerd, waarvoor afgevaardigden van enkele Enschedese organisaties werden uitgenodigd die de belangen van specifieke onderdelen van de Enschedese cultuursector vertegenwoordigen: Het culturele middensegment, het amateurkunstenveld, cultuureducatoren, grote culturele instellingen en de creatieve broedplaatsen. Nog een tweetal participatieavonden werden op 14 december 2022 en 12 januari 2023 georganiseerd, waarin werd gesproken met een groep Enschedeërs met een cultureel diverse achtergrond. Ten slotte is op 7 februari 2023 een uitgebreide participatiesessie gehouden in het kader van de Stadsdeelcommissie Centrum, waarin met Raadsleden, horecaondernemers, culturele professionals en veiligheidsspecialisten werd gesproken over het stimuleren van de Enschedese nachtcultuur. De opgehaalde input uit deze participatiesessies is door het team Cultuur, Evenementen en Citymarketing verwerkt in deze Nota van uitgangspunten.

EVALUATIE 2012-2022

De Cultuurnota uit 2012, *Enschede. Culturele Hotspot van het Oosten* was opgebouwd uit de volgende vijf onderdelen:

- Het Nationaal Muziekkwartier;
- Kunstkwartier Roombeek;
- Evenementen en Festivals;
- Cultuurparticipatie;
- Uitstraling van de stad.

In deze Cultuurnota werd primair de focus gelegd op een aantal typisch Enschedese kwaliteiten op het gebied van cultuur. Daaronder vielen het sterke amateurkunstveld van de stad, onze kunstvakopleidingen en (clusters van) hoogwaardige, grote culturele instellingen. Hoewel in *Culturele Hotspot van het Oosten* het intrinsieke belang van cultuur erkenning kreeg, werd in deze Nota hoofdzakelijk de positieve impact van een rijk cultuuraanbod benadrukt op de economische ontwikkeling van Enschede, de aantrekkingskracht op bezoekers en 'hogere opgeleide bewoners'. Cultuur moest Enschede's positie op de 'woonaantrekkelijkheidsindex' bevorderen, bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren en uitwisseling stimuleren tussen cultuur, creatieve bedrijvigheid, het Kennispark Twente en vernieuwende productontwikkelingen. Het Enschedese cultuurbeleid stond in het teken van de ambitie 'Enschede Bruist!', zoals vormgegeven in de *Toekomstvisie Enschede 2020: Kloppend Hart van het Oosten* en de Citymarketingstrategie 'Enschede Muziekstad'. Om de ambities uit deze visiedocumenten te verwezenlijken, werd met name geïnvesteerd in grote culturele (BIS-)instellingen in twee clusters in de stad: het Nationale Muziekkwartier in de binnenstad en het Kunstkwartier in de Roombeek.

Sinds de vaststelling van *Enschede. Culturele Hotspot van het Oosten* hebben zich binnen het culturele veld van Enschede grote veranderingen voorgedaan. Bezuinigingsopgaven in de cultuursector hebben de vormgeving van enkele grote transitie tot gevolg gehad, met name in het kader van de Bibliotheek, De Twentse Welle (omgevormd tot de Museumfabriek), Concordia en Kaliber Kunstenschool. Op het gebied van talentontwikkeling hebben de interne ambities van ArtEZ een groot effect gehad. Het ArtEZ Conservatorium heeft ervoor gekozen om de klassieke- en jazzmuziek opleidingen te concentreren in Zwolle en Arnhem, waardoor het muzikale opleidingsaccent in Enschede vooral op popmuziek en mediamuziek is komen te liggen. Het popklimaat van de stad heeft een extra dimensie gekregen door de vestiging van poppodium Metropool in Enschede, Kunstenschool Kaliber en Studio 15 aan het Willem Wilminkplein.

Investerings vanuit het Rijk in het kader van de Cultuurregio Twente hebben eveneens voor grote verandering gezorgd. In 2018 hebben de veertien Twentse gemeenten gezamenlijk een cultureel regioprofiel opgesteld, *Ruimte voor verbeelding* getiteld, primair gericht op de relatie tussen kunst, cultuur en innovatie. In 2020 heeft dit geleid tot de ontwikkeling van het culturele platform Cross-TIC. Door het Rijk zijn in 2020 de Enschedese organisaties Tetem en GGOBOT tot BIS-instellingen

benoemd, waarmee het aantal BIS-instellingen in de Enschede is uitgroeid tot vijf. Ook het Boosterfestival heeft vanuit het Rijk subsidie ontvangen via de BIS-instelling De Nieuwe Oost. In 2019 werden Rijksmiddelen vanuit de Regio Deal aangewend om creatieve broedplaatsen in Twente te stimuleren. Door al deze ontwikkelingen heeft sinds 2017 een sterke ontwikkeling plaatsgevonden op het gebied van e-culture, creatieve broedplaatsen, creatieve technologie en niet-mainstream aanbod. Een deel van de Rijksmiddelen die aan de gemeente Enschede zijn toegekend om de cultuursector tijdens de coronacrisis te ondersteunen zijn gedeeltelijk ingezet om deze experimentele tak van de Enschedese cultuursector te versterken.

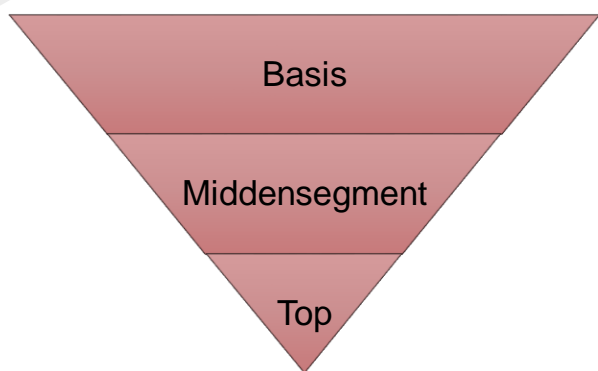
De ontwikkelingen en de veranderingen in de Enschedese cultuursector van het afgelopen decennium zijn per onderdeel grondig geëvalueerd. De ervaringen en bevindingen die gedurende deze uitdagende periode zijn opgedaan staan aan de basis van ons nieuwe cultuurbeleid. Een beleid dat het Enschedese culturele veld in staat stelt om haar ambities daadkrachtig vorm te geven, ten gunste van al onze bewoners.

OPBOUW VAN DEZE NOTA

In het vervolg van deze nota wordt in hoofdstuk 2 inhoudelijk ingegaan op de uitgangspunten voor de nieuwe Cultuurnota. Ieder uitgangspunt wordt behandeld in een afzonderlijke paragraaf, aan de hand van een vast stramien. Allereerst wordt per uitgangspunt een toelichting gegeven en de situatie in Enschede beschreven. Daarna volgt een alinea waarin de verbinding wordt gelegd met de uitkomsten van het participatieproces. Dit leidt tot de precieze formulering van het uitgangspunt. Ten slotte wordt de formulering van het uitgangspunt nader onderbouwd en wordt de benodigde financiële investering toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt de overkoepelende financiële investering verder uitgewerkt en onderverdeeld in verschillende scenario's. In de bijlage worden de relevante onderzoeken opgenomen, waarnaar in de tekst verwezen wordt en die de uitgangspunten verder onderbouwen.

BEGRIPPENLIJST

Cultureel ecosysteem: Het **culturele ecosysteem** vormt de basis van de Enschedese cultuursector. Dit samenhangend systeem begint bij een brede basis, bestaande uit amateurkunstbeoefenaars en cultuureducators. Daarnaast wordt het culturele ecosysteem opgebouwd uit het dynamisch en onderscheidend middensegment van de stad en het Enschedese 'topsegment', waarin zich de BIS-instellingen en andere grote culturele instellingen van de stad bevinden. Het culturele ecosysteem dient als fundament voor het Enschedese culturele veld en vormt het uitgangspunt van ons nieuwe cultuurbeleid.

Figuur 2. Schematische weergave van het culturele ecosysteem.

BIS-instellingen: BIS staat voor Basisinfrastructuur. Onze culturele **BIS-instellingen** zijn grote culturele organisaties die subsidie krijgen vanuit de Rijksoverheid. Zij bieden de stad een culturaanbod van hoge kwaliteiten en landelijke betekenis.

Cultureel middensegment: Het **middensegment** bestaat uit culturele professionals, ZZP'ers en kleine tot middelgrote organisaties uit alle disciplines, waar het accent ligt op het zelf produceren of het presenteren van cultuur. Het middensegment omvat niet onze grote culturele instellingen, BIS-instellingen of het amateurkunstveld. Het middensegment van Enschede is onze *signature dish*: zij heeft intrinsieke waarde en maakt de stad bijzonder.

Amateurkunstveld: De duizenden bewoners van Enschede die in hun vrije tijd, al dan niet onder begeleiding van professionals cultuur maken en beleven vormen gezamenlijk het **amateurkunstveld** van onze stad. De Enschedese amateurkunstbeoefenaars hebben zich verenigd in meer dan 150 groepen, op het gebied van zang, dans, theater, muziek, beeldende kunst, fotografie, video, en meer. Daarnaast kent Enschede ook een groot aantal individuen, duo's en bandjes die middels talloze activiteiten de cultuursector verrijken.

Underground: De Enschedese **Underground** omvat een breed spectrum van culturele makers en organisaties die zich toespitsen op het produceren en presenteren van een divers culturaanbod buiten de mainstream. De Underground bedient een groot aantal subculturen en draagt in belangrijke mate bij aan een uniek, verrassend en experimenteel cultureel klimaat van de stad.

2. DE UITGANGSPUNTEN

INLEIDING

Deze Nota bevat uitgangspunten voor de nieuwe gemeentelijke Cultuurnota. Het College van B&W legt deze uitgangspunten ter vaststelling voor aan de Raad. Na de bespreking, eventuele aanpassing en de daaropvolgende vaststelling van deze Nota werkt het College de uitgangspunten verder uit in een nieuwe Enschedese Cultuurnota.

De uitgangspunten worden in deze Nota op een vaste wijze per onderwerp gepresenteerd:

- Een toelichting en introductie op het onderwerp;
- Onder participatie geven we aan welke informatie tijdens de participatietrajecten met de cultuursector en inwoners is opgehaald;
- De formulering van het uitgangspunt;
- Een onderbouwing van het uitgangspunt;
- Een toelichting op de benodigde financiële investering.

De uitgangspunten zijn achtereenvolgens:

1. Sterk Fundament;
2. Een Onderscheidend Middensegment;
3. Ruimte voor Experiment;
4. Talentontwikkelingstrajecten;
5. Cultuur Dichtbij;
6. Eigenzinnig Enschede.

Figuur 3. Participatiedag Cultuurnota in De Kleine Willem, 26 oktober 2022. Fotografie: Jildou Stapersma

2.1 STERK FUNDAMENT

TOELICHTING

Enschede is een gemeente waar een divers en bruisend cultureel klimaat al sinds jaar en dag een vast gegeven is. Enschede kent honderden culturele makers en organisaties, die gezamenlijk onderdeel uitmaken van een nauw samenhangend cultureel ecosysteem, dat aan de basis staat van het dynamische en veelzijdige cultuuraanbod van onze stad.

Een vitaal cultureel ecosysteem wordt gekenmerkt door drie bijzondere segmenten: Het ecosysteem wordt gedragen door een brede, zeer diverse basis van amateurkunstbeoefenaars, cultuureducatoren en een gepassioneerde vrijwilligerscultuur; vervolgens wordt zij opgebouwd uit een divers cultureel 'middensegment', bestaande uit een grote groep creatieve professionals, creatieve ZZP'ers, jonge makers en kleine culturele organisaties; ten slotte omvat ons culturele ecosysteem een culturele 'top', bestaande uit de grote culturele instellingen van Enschede. Daaronder vallen zowel topinstellingen die vanuit de gemeente worden gesubsidieerd en een verzameling BIS-instellingen, die vanuit de Rijksoverheid worden gefinancierd. In het verleden is door de gemeente veel geïnvesteerd in het versterken van de positie van het

*Het **culturele ecosysteem** vormt de basis van de Enschedese cultuursector. Dit samenhangend systeem begint bij een brede basis, bestaande uit amateurkunst-beoefenaars en cultuureducatoren. Daarnaast wordt het culturele ecosysteem opgebouwd uit het dynamisch en onderscheidend middensegment van de stad en het Enschedese 'topsegment', waarin zich de BIS-instellingen en andere grote culturele instellingen van de stad bevinden. Het culturele ecosysteem dient als fundament voor het Enschedese culturele veld en vormt het uitgangspunt van ons nieuwe cultuurbeleid.*

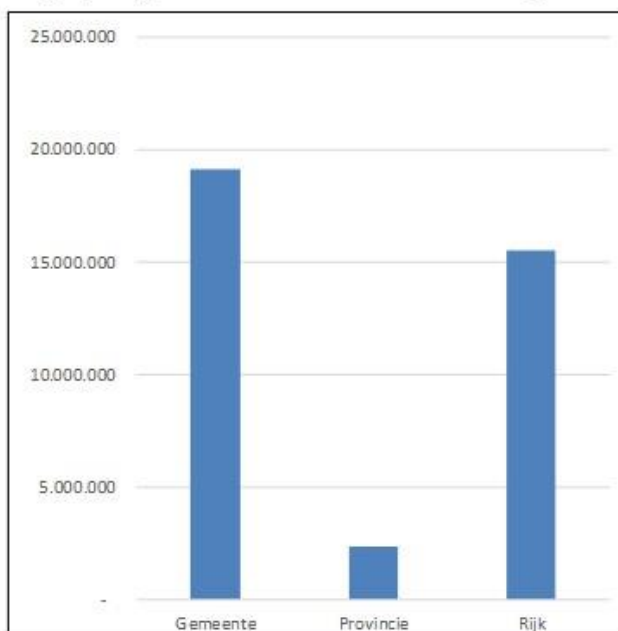
Figuur 4. Stadsherberg 2015 – All Flavours. Fotografie: Rene Wolf.

amateurkunstveld en de culturele ‘top’ van Enschede. In het kader van nieuw cultuurbeleid zal de gemeente Enschede gedurende de komende periode in het bijzonder investeren in het Enschedese ‘middenkader’ (zie uitgangspunt 2). Tegelijkertijd wordt de bestaande ‘culturele basis’ die in het verleden is opgebouwd, in stand gehouden en uitgebreid.

Het culturele ecosysteem van Enschede bepaalt al sinds jaar en dag het culturele klimaat van onze stad. Onder de grote instellingen die Enschede rijk is, bevinden zich maar liefst vijf BIS-instellingen en een Rijksmuseum, die door de Rijksoverheid gefinancierd worden. Met dit hoge aantal BIS-instellingen is Enschede in Overijssel uniek. De kwaliteit van deze organisaties en gezelschappen zorgen voor een grote toestroom van financiële middelen naar de Enschedese cultuursector, afkomstig van buiten de gemeente (grafiek 1). Deze kwaliteit willen we als gemeente vasthouden en uitbreiden. Veel van deze culturele organisaties en verenigingen in Enschede kennen een rijke historie en zijn in de stad gevestigde namen met diepe wortels in de samenleving. Om te bouwen aan nieuwe culturele ambities is het koesteren, in stand houden en uitbouwen van het culturele ecosysteem van Enschede onontbeerlijk. De gemeente Enschede heeft de ambitie om onze BIS-instellingen verder in de samenleving te verankeren en te verweven met lokale verhalen, die voor bewoners herkenbaar, toegankelijk en zichtbaar zijn.

De gemeente Enschede verstrekt circa 19,1 mln subsidie aan culturele partijen. Een deel daarvan komt terecht bij instellingen die eveneens vanuit de Provincie en het Rijk worden gefinancierd. De provincie verstrekt circa 2,4 mln. Daarbij moet gedacht worden aan het mede financieren van instellingen (Phion, NRO, Sonnevank, Gogbot, Tetem), het financieren van broedplaatsen en het financieren van specifieke regelingen zoals Spuk, cultuurcoach en cultuurmakelaar. Het Rijk verstrekt circa 15.5 mln aan subsidie. Daarbij moet gedacht worden aan BIS instellingen (Phion, NRO, Sonnevank, Gogbot en Tetem) en het financieren van specifieke regelingen zoals cultuur aan de basis.

Budget per type overheid Gemeente / Provincie / Rijk

Figuur 5. Financiële middelen ten gunste van de Enschede cultuursector door de gemeente, de Provincie en de Rijksoverheid.

Amateurkunstbeoefenaars die gezamenlijk het brede fundament van het culturele ecosysteem vormen, staan momenteel voor grote uitdagingen. De gemeente wil het amateurkunstveld, en met name amateurkunstgroepen ondersteunen bij het trotseren van uitdagingen in een snel veranderende maatschappij. De grootste uitdagingen daarbij spelen op het gebied van vergrijzing, het vinden van (bestuurs)leden, zichtbaarheid en publieksbereik, financiën, wet- en regelgeving, oefen- en

presentatieruimtes en de gevolgen van de coronacrisis. Deze uitdagingen maken dat dit veld een grote behoefte heeft aan gemeentelijke ondersteuning.

Om het culturele ecosysteem van Enschede op orde te houden werken we met ons nieuwe cultuurbeleid expliciet vanuit het principe van de 'menselijke maat'. Gedurende de coronacrisis is met incidentele middelen geïnvesteerd in een open en transparante relatie tussen gemeente en cultuursector, om elkaar wederzijds te kunnen ondersteunen, monitoren en versterken. Daarbij wordt geïnvesteerd in het faciliteren van belangrijke voorwaarden die de relatie tussen gemeente en het culturele veld vergemakkelijken: Heldere, gebruiksvriendelijke aanvraagprocedures, korte lijntjes, open regelingen die in gezamenlijkheid met het veld worden ontwikkeld en duidelijke subsidiesystematiek zijn essentieel om het culturele ecosysteem structureel te ondersteunen. Vanuit de culturele sector is enthousiast op deze ontwikkeling gereageerd. We maken deze incidentele investering daarom structureel, om onze opgebouwde kwaliteiten te waarborgen. Daarmee werkt de gemeente blijvend aan open subsidieregelingen op maat, adviescommissies, aanjagers en verbondenheid met het culturele veld.

PARTICIPATIE

Gedurende de participatiesessies met het culturele veld klonk vanuit grote culturele instellingen en amateurkunstgezelschappen de behoefte aan blijvende structurele investeringen in het Enschedese culturele ecosysteem. Hoofdthema's daarin zijn duurzame subsidierelaties, duidelijke regelgeving en intensief contact met de gemeente. Vanuit amateurkunstbeoefenaars klinkt het geluid dat subsidieregelingen voor de amateurkunst van groot belang zijn om activiteiten te continueren. Met een kleine financiële impuls wordt in het culturele verenigingsleven van Enschede veel bereikt. Hiermee stimuleren we het amateurkunstveld om een zichtbaar onderdeel te zijn van de Enschedese samenleving en voortdurend in ontwikkeling te blijven, met aandacht voor samenwerking, talentontwikkeling en innovatie.

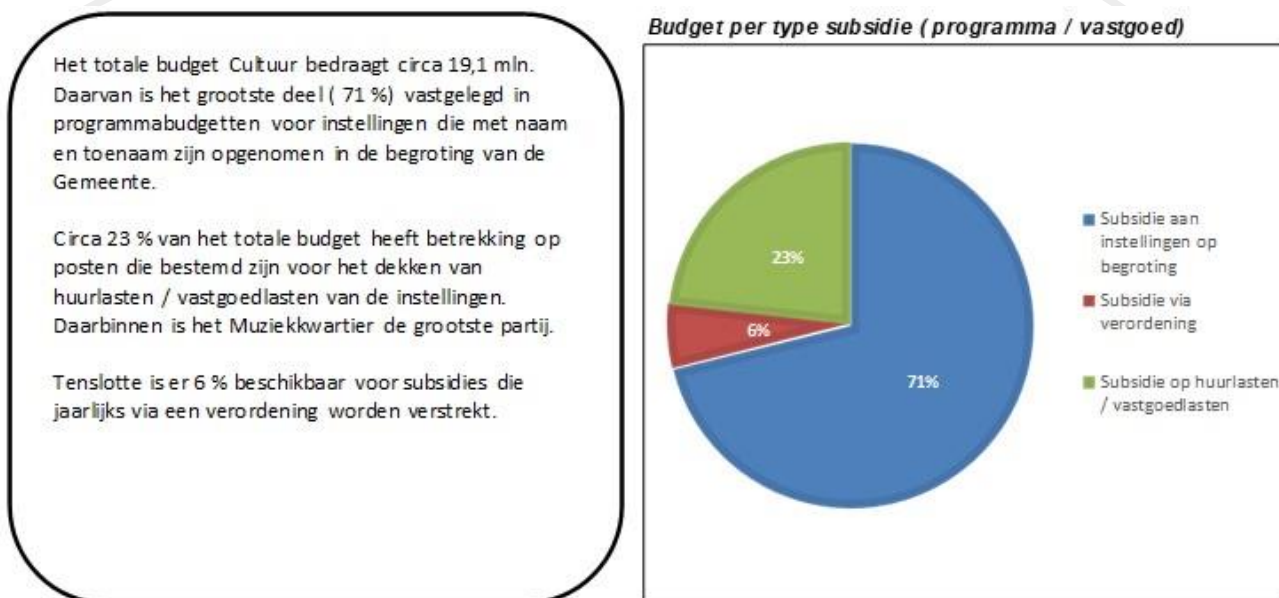
Vanuit het culturele veld bestaat in de gehele breedte een duidelijke vraag om eenzelfde koers te blijven varen op het gebied van de 'menselijke maat', die sinds de coronacrisis door de gemeente is ingezet. Deze investering is van grote waarde voor de relatie van de Enschedese cultuursector en de gemeente en bevordert de realisatie van een 'menselijke maat'. Vanuit het culturele veld klinkt de wens om deze gemeentelijke ondersteuning te borgen.

UITGANGSPUNT 1:

ENSCHEDÉ BOUWT VOORT OP EEN STERK CULTUREEL FUNDAMENT

Cultuur draagt bij aan een aantrekkelijke en inclusieve stad. Om deze waarden vast te houden en uit te bouwen investeert de gemeente Enschede blijvend in het culturele ecosysteem dat in onze stad is opgebouwd. Het Enschedese cultuuraanbod en onze culturele voorzieningen worden daarbij op laagdrempelige wijze toegankelijk gemaakt voor iedere inwoner. Er wordt doorgewerkt aan lopende processen, zoals de Huiskamer van de Stad, de culturele exploitatie van de Oude V&D. Daarnaast blijft de gemeente onze culturele instellingen en het amateurkunstveld proactief ondersteunen. Er wordt gewerkt aan het verder verankeren van grote culturele instellingen in de stad en het bevorderen van

hun toegankelijkheid. Voorbeelden daarvan zijn de zichtbaarheidsambities van Concordia, Theater Sonnevanck en de ambitie van het Rijksmuseum Twenthe om het museum 'binnenstebuiten te keren'. Ten slotte blijft de gemeente het amateurkunstenveld proactief ondersteuning bieden; wordt structureel geïnvesteerd in personeel ten gunste van ambtelijke capaciteit. Ook onderzoeken we of door middel van incidentele investeringen, structureel meer grotere financiële ruimte kan worden gecreëerd. Daarmee verlagen we de kosten van huisvesting en huurlasten (grafiek 2).

Figuur 6. De huidige verdeling van het cultuurbudget.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

Een gezonde culturele basisinfrastructuur ligt aan de grondslag van alle verdere ambities die in de Enschedese Cultuurnota worden uitgewerkt. De basisinfrastructuur is van grote waarde voor de stad en het behoud van een divers en aantrekkelijk cultureel aanbod, met nationale en euregionale aantrekkingskracht. De aanwezigheid van meerdere culturele BIS-instellingen in de stad geeft vanuit het Rijk bovendien een belangrijke financiële stimulans aan de Enschedese cultuursector.

Figuur 7. Liegebeesten - Theater Sonnevanck. Fotograaf: Sanne Peper.

FINANCIËLE INVESTERING

Met de realisatie van het uitgangspunt 'Sterk Fundament' gaat een ambitieuze structurele investering gepaard, over een tijdsbestek van drie jaar. Deze investering wordt nader toegelicht in figuur 7 en hoofdstuk 3.1.

Om de ondersteuning die momenteel vanuit de gemeente aan het culturele veld wordt geboden te behouden, wordt structureel geïnvesteerd in de 'menselijke maat'. Deze investering is essentieel om de open en transparante relatie tussen gemeente en het culturele veld te waarborgen. Om de 'menselijke maat' te blijven hanteren worden structureel middelen vrijgemaakt. Door deze ambitie verwezenlijken blijft het voor de gemeente mogelijk om het culturele veld in haar ambities te ondersteunen en faciliteren.

Om in het culturele ecosysteem een eerlijke beloning (Fair Pay) te stimuleren, heeft de gemeente Enschede als subsidie de verantwoordelijkheid om onze culturele partijen hierop te wijzen. Het stimuleren van Fair Pay is met name voor het middensegment van het Enschedese culturele veld een belangrijke voorwaarde (zie uitgangspunt 2). De meerkosten die met het uitbetalen van Fair Pay gepaard gaan, kan worden uitgedrukt in een percentage van de loonsom van onze gesubsidieerde culturele instellingen. Resultaten van financieel onderzoek wijzen uit dat de meerkosten van het toepassen van Fair Pay 4,2% van de loonsom bedragen van de dertien culturele instellingen in Enschede die structureel door de gemeente gesubsidieerd worden.¹ Het totale bedrag dat hiermee gepaard gaat betreft 940.000 euro. Om Fair Pay te stimuleren wil de gemeente de culturele instellingen tegemoet komen met een extra subsidiebedrag ter waarde van 25% van de berekende meerkosten. Om hieraan te voldoen wordt een budget geraamd van 234.000 euro.

Structurele investering extra middelen Cultuur

(*1000)

Uitgangspunt 1	2024	2025	2026
Versterken van de Menselijke Maat	200	200	200
Fair Pay stimuleren	235	235	235
	435	435	435

Figuur 8. Financiële investeringen in de versterking van het culturele ecosysteem.

Ten slotte wordt door de gemeente proactief onderzocht op welke manieren met incidentele middelen, structurele financiële middelen vrijgespeeld kunnen worden, zodat binnen het culturele veld de kosten van huisvesting en huurlasten verminderd kunnen worden.

¹ De Bibliotheek, Concordia, Kaliber Kunstenschool, De Enschedese Marathon, Metropool, Military Boekelo, De Museumfabriek, Phion, Planetart, Het Rijksmuseum Twenthe, Theater Sonnevank, Tetem, Wilmink Theater.

2.2. EEN ONDERSCHIEDEND MIDDENSEGMENT

TOELICHTING

Het Enschedese middensegment is essentieel voor een vitale cultuursector en vormt de verbindende schakel tussen het amateurkunstveld en onze grote culturele instellingen. Belangrijker nog is de eigen, intrinsieke waarde van het culturele middensegment voor de stad. Het middensegment heeft een grote impact op de culturele dynamiek en het onderscheidend vermogen van Enschede. Bovendien levert dit onderdeel van het culturele ecosysteem een grote bijdrage aan de realisatie van een 'aantrekkelijke stad' en professionele talentontwikkelingslijnen. De creatieve output van onze culturele professionals is voortdurend in ontwikkeling en aan constante verandering onderhevig. Het middensegment is flexibel, experimenteel, vernieuwend en geeft Enschede haar unieke signatuur. Wil dit onderdeel van het culturele ecosysteem in de toekomst floreren, dan is ondersteuning vanuit de gemeente van grote betekenis.

Het middensegment bestaat uit culturele professionals, ZZP'ers en kleine tot middelgrote organisaties uit alle disciplines, waar het accent ligt op het zelf produceren of het presenteren van cultuur. Het middensegment omvat niet onze grote culturele instellingen, BIS-instellingen of het amateurkunstveld. Het middensegment van Enschede is onze signature dish: zij heeft intrinsieke waarde en maakt de stad bijzonder.

Het middensegment staat momenteel onder druk door een gebrek aan financiële en regelgevende ruimte. Om de creatieve professionals in dit segment van de cultuursector meer ondersteuning te bieden gaat de gemeente meer aandacht schenken aan het bevorderen en in stand houden van een gezonde culturele arbeidsmarkt, waarbij oog is voor solidariteit, inclusie van subculturen, diversiteit, duurzaamheid, vertrouwen en transparantie. Belangrijk onderdeel van deze nieuwe ambities zijn het streven naar een eerlijke beloning voor het werk in de cultuursector (*Fair Pay*).

PARTICIPATIE

Figuur 9. Pitch-Off 2023 - Cultuurnetwerk Enschede, Sickhouse. Fotograaf: Anne Tol.

Het Enschedese middensegment heeft zich verenigd in het Cultuurnetwerk Enschede, waarvan vertegenwoordigers een belangrijke gesprekspartner vormen bij het formuleren van de uitgangspunten voor de nieuwe Cultuurnota. Uit onderzoek naar de effecten van de coronacrisis op de Enschedese cultuursector is gebleken dat het middensegment zeer zwaar getroffen is door de pandemie en hiervan nog niet volledig is hersteld. Een belangrijke boodschap die door vertegenwoordigers van het middensegment

aan de gemeente wordt meegegeven, is dat het middensegment niet uitsluitend als overgangsgebied tussen amateurs en een cultureel 'topsegment' dient, maar bovenal een eigen intrinsieke waarde heeft en van grote betekenis is voor de stad en haar bewoners.

UITGANGSPUNT 2:

WE INVESTEREN IN EEN STERK DYNAMISCH MIDDENSEGMENT

De gemeente investeert met de nieuwe Cultuurnota structureel in het Enschedese middensegment, door de voorzieningen aan te bieden die noodzakelijk zijn om dit deel van het culturele ecosysteem van de stad meer te ondersteunen. Een van de belangrijkste pijlers in de ondersteuning van het middensegment is prioriteit te geven aan *Fair Pay*: het garanderen van een eerlijke beloning voor het werk in de cultuursector. Een tweede rol van de gemeente is om culturele professionals uit het middensegment de ruimte te geven om met culturele programmering en productie te experimenteren. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat experimenten mogen falen. Culturele organisaties krijgen de gelegenheid om zich door te ontwikkelen en te versterken, onder andere door onderlinge netwerkvorming te stimuleren. Door op deze manier de grenzen van het bestaande cultuuraanbod te blijven opzoeken, maakt Enschede haar rol als vernieuwende, innovatieve en vooroplopende stad waar.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

Het middensegment is een essentieel onderdeel van het culturele ecosysteem. Talent dat in Enschede wordt opgeleid, vindt na het afstuderen regelmatig een plek in specifiek dit gedeelte van de cultuursector. Het wordt momenteel niet genoeg faciliterende handvaten aangereikt om zich in de stad professioneel door te kunnen ontwikkelen. Een structurele investering in het culturele middensegment betekent een impuls de gemeentelijke talentopgave en het de onderscheidende en aantrekkelijke signatuur van de stad.

FINANCIËLE INVESTERING

Met de realisatie van het uitgangspunt 'Een Onderscheidend Middensegment' gaat een ambitieuze structurele investering gepaard, over een tijdsbestek van drie jaar (figuur 9). Om het middensegment te versterken zijn subsidiemogelijkheden alleen niet afdoende. De gemeente wil de culturele netwerkplatformen die met incidentele middelen zijn opgericht, structureel kunnen ondersteunen. Daarnaast wordt met financiële middelen ingezet op het faciliteren van de structurele, organisatorische en interne ontwikkeling van kleine tot middelgrote culturele organisaties in onze stad.

De financiële investering die gepaard gaat met het stimuleren van Fair Pay, is ondergebracht onder de financiële paragraaf van uitgangspunt 1.

Structurele investering extra middelen Cultuur

(*1000)

Uitgangspunt 2	2024	2025	2026
Versterken middensegment	125	250	375
	125	250	375

Figuur 10. Financiële investering in het culturele middensegment.

2.3. RUIMTE VOOR EXPERIMENT

TOELICHTING

De Enschedese cultuursector is voortdurend in ontwikkeling. De stad wordt gekenmerkt door haar grote innovatiedrang, ruimte voor vernieuwing en experiment. De afgelopen periode zijn twee instellingen aan de nationale BIS toegevoegd die het experimentele karakter van Enschede versterken: Tetem en GOGBOT. Een grote groep jonge, internationaal georiënteerde culturele professionals, veelal verbonden aan onze diverse onderwijsinstellingen, zijn dag en nacht bezig met het produceren, programmeren en presenteren van nieuwe vormen van cultuur: veelal gekoppeld aan digitale media, nieuwe technologische ontwikkelingen en Underground-aanbod. Deze bijzondere groep culturele makers heeft zich in Enschede verenigd in verschillende creatieve broedplaatsen, die een noodzakelijke impuls geven aan de experimentele dynamiek van de Enschedese cultuursector. In deze creatieve broedplaatsen wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van cultuur en krijgen innovatieve, inspirerende ideeën de kans om te groeien. Broedplaatsen zijn gericht op samenwerking, kruisbestuiving en de creatie van hechte, inclusieve *communities*. Creatieve broedplaatsen zijn niet alleen interessant voor kunstenaars, maar ontwikkelen zich doorgaans tot interessante bestemmingen voor grote groepen inwoners en bezoekers, vanwege de horeca-, en uitgaansgelegenheden die dergelijke locaties faciliteren. Creatieve broedplaatsen zijn dé katalysators van innovatieve bedrijvigheid en *placemaking*. Deze dynamiek is van immens belang voor het onderscheidende vermogen van de stad en zorgt voor levendigheid en energie. Een bruisende, vitale stad draagt op haar beurt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en de ontwikkeling en vasthouden van nieuw talent. Daarnaast bevordert een levendig cultureel klimaat het internationale imago van Enschede en haar vermogen om inwoners en bezoekers te boeien, vermaken, inspireren en verbazen.

Creatieve broedplaatsen zijn fysieke werk- en expositieruimtes voor culturele professionals en makers, waar een inspirerende omgeving wordt gecreëerd en nieuwe ideeën tot bloei komen.

Broedplaatsen staan in het teken van samenwerking, kruisbestuiving en interdisciplinariteit. Het zijn plaatsen waar communities ontstaan, die niet primair gericht zijn op commercieel succes.

Het rauwe, dynamische karakter van Enschede is geen vanzelfsprekendheid. Jonge, innovatieve Enschedese makers hebben grote ambities, maar staan tegelijkertijd tegenover grote uitdagingen. De druk op woon- en werkruimte, financiële middelen en energie groeit, terwijl het karakter en de samenstelling van de maatschappij aan grote veranderingen onderhevig is. Door een gebrek aan handreikingen besluit veel cultureel talent Enschede vroegtijdig te verlaten, om als cultureel professional een vliegende start in een andere stad te maken. De gemeente Enschede gaat culturele makers in de stad daarom in staat stellen om in de toekomst de nodige uitdagingen aan te gaan, met als belangrijkste doel: talent op lange termijn aan de stad te binden. Voorwaarden die noodzakelijk zijn voor het cultiveren van een bruisend, dynamische cultureel stadsleven, zijn onder andere een stad waarin cultuur niet alleen overdag plaats hoeft te vinden, maar waarvoor ook 's nachts tijd en ruimte bestaat.

In de afgelopen jaren is door de gemeente volop geëxperimenteerd met het investeren in creatieve broedplaatsen. Daarvoor is gebruik gemaakt van de incidentele middelen die vanuit het Rijk aan Enschede zijn verstrekt om de cultuursector te ondersteunen ten tijde van de coronacrisis. Deze investeringen zijn sindsdien grondig geëvalueerd en hebben bijgedragen aan een belangrijk leerproces voor de gemeente (zie bijlage voor het evaluatierapport). Op basis van de bevindingen uit deze evaluaties bouwen we het experimentele karakter van Enschede de komende jaren verder uit. Handreikingen vanuit de gemeente zijn bijvoorbeeld 24-uurs vergunningen ter stimulans van de Enschedese nachtcultuur en festivalcultuur, herziene subsidieverantwoordingen, inzetten op actief vastgoedbeleid en het oprichten van regelluwe zones.

Figuur 11. GOGBOT 2022, Stationsplein. Fotograaf: Roy te Lintelo.

PARTICIPATIE

Een uiteenlopende groep jonge creatieve makers, gericht op niet-mainstream, Underground aanbod heeft zich verenigd in De Sektor, en heeft een actieve bijdrage geleverd aan het participatietraject van de gemeente Enschede. Deze groep maakt zich sterk voor meer ruimte voor creatieve broedplaatsen, flexibele regels als het gaat om bestemmingsplannen en het gebruik van locaties en vastgoed. De Sektor heeft de gemeente een onderzoeksrapport aangeboden waarin zij de relatie van de Enschedese cultuursector en de underground uitgebreid hebben toegelicht, getiteld: *Advies betreffende de relaties tussen cultureel landschap, vastgoed en experiment*. Vanuit De Sektor klinkt de boodschap dat voor een dynamische stad, waar jongeren zich voor langere tijd willen vestigen, een divers, niet-mainstream cultureel aanbod, alsook een levendige nachtcultuur onontbeerlijk zijn. Een aanzienlijk gedeelte van deze cultuurbeleving vindt grotendeels 's nachts plaats. Om dergelijke aanbod te stimuleren en faciliteren zijn duurzame en langdurige vestigingsmogelijkheden voor creatieve broedplaatsen in de stad van toenemend belang. Deze broedplaatsen vormen de essentie van cultuurbeleving voor jongeren, internationale studenten, creatieve studenten, culturele professionals en jonge cultuursnuivers. Zij proeven de vrijheid van Twente: Ruimte in het landschap, ruimte in regelgeving,

maar ook ruimte op het culturele werkveld zorgt ervoor dat steeds meer mensen naar Enschede trekken.

UITGANGSPUNT 3:

FYSIEKE EN REGELGEVENDE RUIMTE VOOR VERNIEUWING EN EXPERIMENT

De gemeente gaat het verrassende, dynamische en experimentele karakter van Enschede verder versterken. Dit gaan we doen door meer ruimte te bieden bij subsidieverstrekking en daarbij meer uit te gaan van wederzijds vertrouwen. Ook zoeken we de grenzen op van wat mogelijk is binnen bestemmingsplannen en leggen dit vast in de nieuwe Omgevingsvisie. Als gemeente bieden we de juiste randvoorwaarden aan, die nodig zijn om innovatieve culturele makers langdurig te huisvesten door structureel te investeren in onze creatieve broedplaatsen.

Figuur 12. Creatieve Broedplaats Tankstation Cultureel Vulpunt.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

De profilering van Enschede als innovatieve, vernieuwende stad sluit aan bij de wensen van een grote groep creatieve professionals, maar is ook in lijn met gemeentelijke doelstellingen zoals uiteengezet in de Enschedese Citymarketingvisie, waarin Enschede wordt gekenmerkt als stad van technologie, innovatie en creativiteit. Een experimentele, rauwe en eigenzinnige cultuursector draagt bij aan een aantrekkelijke stad, vol interessante plaatsen voor bewoners en bezoekers en heeft een positieve invloed op onze hoogstedelijke ontwikkeling en *placemaking*-doelstellingen op plaatsen als de Cromhoff, het Centrumkwadraat en de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Ook geven creatieve broedplaatsen een unieke en innovatieve impuls aan de Enschede economische bedrijvigheid die past bij ons profiel als kennisstad. Een investering in jonge creatieven betekent een belangrijke impuls voor het aantrekken en vasthouden van talent voor Enschede. Niet alleen in de vorm van culturele professionals, maar ook in de vorm van een geïnteresseerd, (jong) publiek dat op zoek is naar een divers, niet-mainstream cultuuraanbod.

Figuur 13. Makers in de creatieve broedplaats TkkrLab.

FINANCIËLE INVESTERING

Met de realisatie van het uitgangspunt 'Ruimte voor Experiment' gaat een incidentele investering gepaard van 2.500.000 euro, over een tijdsbestek van drie jaar (zie: paragraaf 3.2). Met deze incidentele middelen willen we creatieve broedplaatsen in Enschede een boost geven. Daarvoor zijn twee mogelijkheden. Ten eerste kan de gemeente proactief culturele panden en vastgoed aankopen, om de kapitaallasten van creatieve broedplaatsen structureel te reduceren. Een ander pad is het beschikbaar maken van startup-subsidies voor beginnende creatieve broedplaatsen, in lijn met de ervaringen die zijn opgedaan in het kader van de subsidieregeling Creatieve Broedplaatsen vanuit Cultuurregio Twente.

2.4. TALENTONTWIKKELINGSTRAJECTEN

TOELICHTING

Het aantrekken en vasthouden van talent is een van de belangrijkste strategische opgaven van de gemeente Enschede. Inzetten op een bloeiende cultuursector met een divers en gevarieerd aanbod, maakt dat de stad voor talent van alle leeftijden een aantrekkelijke vestigingsplaats is. Culturele en creatieve opleidingen nemen binnen de vele onderwijsinstellingen die Enschede rijk is een belangrijke positie in. Met een conservatorium, kunstacademie en meerdere creatieve opleidingsrichtingen op zowel MBO, HBO als universitair niveau is Enschede (internationaal) aantrekkelijk voor toekomstige generaties culturele professionals. Het Enschedese leefklimaat wordt, met name in de binnenstad en in broedplaatsen, sterk beïnvloed door een groeiende groep internationale studenten, expats en bezoekers. Dit heeft een grote invloed op de diversiteit van het cultuuraanbod, waar meertaligheid alsmaar belangrijker wordt. In onze stad, die de vestigingsplaats is voor inwoners met 160 verschillende nationaliteiten is naast het gebruik van het Nederlands, ook het gebruik van Engels en Duits in ons cultuuraanbod essentieel.

Het nieuwe elan dat door een jonge generatie culturele professionals en studenten wordt ingeluid, betekent dat in de stad steeds meer aandacht is voor nieuwe, niet-traditionele en niet-mainstream vormen van cultuur. Deze tendens loopt parallel aan een afnemende interesse van publiek voor de traditionele, klassiek georiënteerde uitingen van cultuur. Dit is mede het gevolg van het verdwijnen van bepaalde opleidingen zoals de klassieke muziekopleiding aan het ArtEZ Conservatorium. Daar tegenover staat de bevordering van nieuwe talentontwikkelingslijnen, met name op het gebied van pop- en mediamuziek, beeldende kunst, crossmediale cultuur, theater en film. Voor al deze ontwikkelingen geldt dat in Enschede de voorwaarden geboden worden om van beginner uit te groeien tot professional. Op het gebied van popmuziek bevinden zich in Enschede bijvoorbeeld de Popacademie, de opleiding MediaMusic van ArtEZ, het Booster-festival en het poppodium Metropool. Ook biedt Kaliber in samenwerking met ArtEZ de vooropleiding Conservatorium aan en is deze vooropleiding te volgen binnen het Het Stedelijk Lyceum, locatie Kottenpark. Gezamenlijk maken deze opleidingen en culturele organisaties het voor talent mogelijk om van de basis naar de professionele top door te stromen. Daarbij is het van belang dat deze talentontwikkelingslijnen voor iedereen in de stad toegankelijk zijn.

Het hoger onderwijs is niet de enige plaats waar talent in aanraking komt met cultuur. In Enschede gaan we uit van het principe dat ieder kind op jonge leeftijd de kans moet krijgen om zich cultureel te ontplooiën, diens talent te ontdekken en aansluiting te vinden bij ons bloeiende culturele ecosysteem. Door in te zetten op cultuureducatie op school, maar ook buiten de lesuren wordt cultuur voor ieder kind in Enschede een vanzelfsprekendheid. Ieder kind verdient daarbij een gelijke start en de mogelijkheid om lessen te volgen om diens culturele vaardigheden verder te ontwikkelen. Bovendien zetten we in op een naadloze aansluiting van cultuureducatie op het primair en voortgezet onderwijs met de talentontwikkelingslijnen die in onze stad worden vormgegeven. Zo bieden we de Enschedese jeugd de mogelijkheid om van jong talent uit te groeien tot cultureel professional.

Figuur 14. Booster Festival 2022. Fotografie: Tjeerd Derkink.

PARTICIPATIE

Tijdens de verschillende participatiesessies zijn de talentopgaven van de gemeente Enschede uitgebreid met het culturele veld besproken. Vanuit partijen die betrokken zijn bij verschillende onderdelen van de diverse Enschede talentontwikkelingsprogramma's klonk tijdens deze bijeenkomsten nadrukkelijk de vraag om grotere ondersteuning, focus en duurzame onderlinge samenwerking tussen de gemeente, het onderwijs en het culturele veld. Vanuit heel het culturele veld wordt het belang erkent van cultuureducatie, die voor ieder kind in onze stad toegankelijk en van hoge kwaliteit is.

UITGANGSPUNT 4:

WE INVESTEREN IN TALENTONTWIKKELING: BEELDENE KUNST, CROSSMEDIALE CULTUUR, POP- EN MEDIAMUZIEK, (MUZIEK)THEATER EN FILM

De gemeente Enschede investeert in cultuureducatie voor ieder kind. Daarbij staat kansengelijkheid en een hoogwaardig kwalitatief aanbod voorop. We zorgen ervoor dat iedere Enschedeër op jonge leeftijd, zowel binnen als buiten het klaslokaal in aanraking komt met cultuur, door zelf te leren creëren en door het Enschede culturaanbod te beleven. Zo stimuleren we de ontplooiing van het uniek talent van ieder kind. Op het gebied van talentontwikkeling investeert de gemeente Enschede in enkele specifieke, hoogwaardige ontwikkelingslijnen. Daarbij wordt de focus gelegd op opleidingsvoorzieningen voor creatieve disciplines die nauw aansluiten bij het huidige culturele klimaat van de stad en waarvoor in de stad de benodigde voorwaarden, opleidingen en faciliteiten aanwezig zijn, die het voor inwoners mogelijk maken om van beginnende leerling naar creatieve professional door te groeien en het voor recentelijk afgestudeerden mogelijk maakt in Enschede een vliegende start te maken. Daarbij wordt in het bijzonder geïnvesteerd in talentontwikkelingslijnen op het gebied van pop- en mediamuziek, beeldende kunst, crossmediale cultuur, theater en film.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

Het selectief investeren in hoogwaardige talentontwikkelingslijnen, maakt dat Enschede in de regio en provincie een onderscheidende positie inneemt. Door te investeren in onze kunstopleidingen, filmopleidingen, theateropleidingen en een vooruitstrevende popsector wordt Enschede een aantrekkelijkere vestigingsplaats voor zowel lokaal talent, als talent dat zich hier op latere leeftijd vestigt. Daarmee sluit deze ambitie naadloos aan bij de strategische opgaven van de gemeente Enschede.

FINANCIËLE INVESTERING

Met de realisatie van het uitgangspunt 'Talentontwikkelingstrajecten' gaat een ambitieuze structurele investering gepaard, over een tijdsbestek van drie jaar (figuur 14). Om in onze specifieke talentontwikkelingslijnen te investeren wil de gemeente grotere subsidiemogelijkheden creëren, om te kunnen investeren in talentontwikkelingsprogramma's. Daarbij wordt zowel ingezet op laagdrempeligheid, breedte en kwaliteit. De ambitie is om op slimme manier aan te haken bij andere financieringskanalen, door bijvoorbeeld de verbinding te leggen met Stichting Leergeld.

Structurele investering extra middelen Cultuur

(*1000)

Uitgangspunt 4	2024	2025	2026
Talentontwikkeling	125	250	375
	125	250	375

Figuur 15. Financiële investering in talentontwikkelingstrajecten.

2.5. CULTUUR DICHTBIJ

TOELICHTING

Cultuur in Enschede gaat om meer dan alleen de professionele programmering van culturele instellingen en creatieve professionals. Het omvat ook de creatieve vrijetijdsbesteding van iedere inwoner. Overal in de stad nemen Enschedeërs deel aan cultuur, individueel of in groepsverband. Een groot gedeelte van hen maakt zelf cultuur. Anderen bezoeken, bezichtigen, beluisteren of beleven geregeld het uitgebreide cultuuraanbod in de stad. Enschede kent meer dan 150 amateurkunstgezelschappen, culturele vrijwilligers en talloze inwoners die zich in hun dagelijks leven regelmatig bezighouden met cultuur in al haar verscheidenheid. Cultuur draagt bij aan het zelfbewustzijn, welzijn, zelfvertrouwen, positieve gezondheid en een gevoel van verbondenheid tussen inwoners. Het vervult een brugfunctie tussen mensen met uiteenlopende culturele, politieke en religieuze achtergronden en verenigt mensen van verschillende leeftijden, geboorteplaatsen en sociaaleconomische slagkracht. Cultuur draagt bij aan een fijn leefklimaat, betere omgangsvormen, veiligheid, een bevorderlijk sociaal milieu en wederzijds begrip. Kortom, cultuur inspireert, verbindt, biedt kansen en perspectief.

Een veelzijdig en toegankelijk cultureel klimaat draagt bij aan de collectieve en persoonlijke identiteit van iedereen die in Enschede werkt, woont en opgroeit. Het zorgt voor ontmoeting en verbinding tussen diverse Enschedeërs. Cultuur in allerlei vormen maakt onderdeel uit van ieders persoonlijke ontwikkeling en leefomgeving. Dat geldt niet alleen voor de topmuzikant, de professioneel beeldend kunstenaar, of de progressieve mediakunstenaar, maar raakt iedere Enschedeër. Cultuur is datgene wat eenieder op creatief gebied onderneemt: De bevlogen hobbyist die in detail een modelspoorbaan bouwt, de FC-Twente supporter die het nieuwste ontwerp voor de volgende sfeeractie in de Grolschveste creëert, de verwoede gamer die op zijn slaapkamer zwoegt aan een slotgracht voor zijn Minecraft-kasteel, de creatieve club die aan het wildbreien slaat, of de populaire TikTok-vlogger die dagelijks nieuwe videocontent creëert voor een groeiend aantal *followers*.

Diversiteit: *diversiteit betekent verscheidenheid en betreft de mix van verschillen tussen mensen. Dat kunnen zichtbare verschillen zijn zoals leeftijd, sekse, huidskleur, een lichamelijke beperking. Maar ook onzichtbare verschillen, zoals cultuur, seksuele voorkeur, politieke overtuiging, talenten in je werk, je belastbaarheid of je persoonlijkheid.*

Cultuur is onderdeel van alle lagen van de samenleving, zowel in de binnenstad als de wijken, ongeacht leeftijd of sociale, etnische en religieuze achtergronden. Al op de basisschool worden kinderen actief betrokken bij het maken en beleven van het Enschedees cultuuraanbod. Verschillende culturele instellingen en professionals ontwikkelen innovatieve trajecten en werken samen met scholen om cultuureducatie zowel binnen als buiten het klaslokaal een vanzelfsprekend onderdeel te maken van de opvoeding van ieder kind. Andere creatieve

professionals maken cultuur toegankelijker voor een groot aantal inwoners, door producties naar de inwoners toe te brengen, door actief de wijk in te gaan en buurthuizen te bezoeken. Cultuur vindt niet alleen achter gesloten deuren in de binnenstad plaats, maar is volop aanwezig en beleefbaar in al onze

buurten en maakt dat verschillende mensen elkaar in een gedeelde passie kunnen vinden. De tijd dat cultuur in Enschede uitsluitend plaatsvond in clusters in de binnenstad en Roombeek, moet plaatsmaken voor een cultuurbeleid waarin ook een noodzakelijke impuls wordt gegeven aan hoogwaardig cultuuraanbod in de wijken, in buurthuizen en het buitengebied: cultuuraanbod waarbij geen belemmeringen bestaan in de vorm van financiële, fysieke of sociaalmaatschappelijke drempels. Daarbij gaat het niet alleen om het brengen van cultuuraanbod naar de inwoners van onze stad, maar ook het in gezamenlijkheid creëren van dit cultuuraanbod en het versterken van wat er al in onze wijken en buurten gebeurt. De Enschedese cultuur is verbonden aan lokale verhalen, in samenwerking met lokale partijen en inwoners.

Figuur 16. Shantykoor – Stadsherberg 2018. Fotograaf: Lourens Huizinga.

PARTICIPATIE

Uit participatie en projecten die vanuit de Enschedese cultuursector georganiseerd worden, blijkt een grote ambitie om cultuur voor iedere inwoner toegankelijk te maken. Er is daarbij veel aandacht voor

Inclusie gaat over 'meedoen' en 'erbij horen', over 'welkom zijn' en 'geaccepteerd worden', ongeacht wie je bent. Ook gaat het over gelijkwaardige, wederkerige relaties en gelijke kansen en mogelijkheden.

kernwaarden als inclusie en diversiteit. Culturele evenementen en activiteiten vinden steeds vaker plaats in de wijk en in buurthuizen, waarbij actief de samenwerking wordt opgezocht met lokale partijen, verenigingen en inwoners. Cultuurmakers willen niet alleen werken vanuit hun vestigingen in de binnenstad, maar cultuur zichtbaar maken in de wijken, om bij te dragen aan sociale cohesie in de buurt. Het amateurkunstveld is bij uitstek een

laagdrempelige manier om cultuur te beleven, te maken en de zichtbaarheid daarvan in wijken en buurten te vergroten.

UITGANGSPUNT 5: CULTUUR IS VOOR IEDEEREEN TOEGANKELIJK

De gemeente Enschede wil cultuur zichtbaar en laagdrempelig maken voor iedere inwoner van Enschede. Om te laten zien dat cultuur een vanzelfsprekendheid is voor iedere Enschedeër, wordt door de gemeente een divers culturaanbod gestimuleerd en gefaciliteerd, die aansluit bij de behoeften, interesses en belevingswereld van bewoners, in al hun verscheidenheid. Daarbij wordt erop gelet dat cultuur in zowel ruimte als tijd uitgespreid wordt en erkennen we het belang van subculturen. Het uitgangspunt daarbij is niet dat alles voor iedereen hoeft te zijn, maar dat er voor iedereen iets is. Dit doen we door te investeren in opdrachten met een maatschappelijke impact, in samenwerking met het Sociaal Domein. Ten slotte investeren we in een toegankelijke bibliotheek, die niet alleen de binnenstad maar ook de stadsdelen bedient.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

De verbinding van de cultuursector met de bredere maatschappij is een belangrijk landelijk thema. Door het Rijk wordt de nadruk gelegd op het stimuleren van 'positieve gezondheid', 'brede wereldoriëntatie' en 'brede welvaart': welvaart die niet alleen te meten is aan de hand van materiële rijkdom, maar zaken betreft als gezondheid, onderwijs, de kans op persoonlijke ontplooiing, sociale cohesie, een gezonde vrijwilligerscultuur en een veilige leefomgeving. Bij het bevorderen van deze vormen van welvaart neemt cultuur een prominente plaats in. Daarbij wordt gedacht aan gemeenschappelijke doelstellingen als het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid, preventieve zorg, het terugdringen van laaggeletterdheid, het makkelijker maken van gezond leven en bevorderen van mentaal welzijn. Door het belang dat vanuit de Rijksoverheid aan deze landelijke doelstellingen gehecht wordt, betekent een investering in onze bibliotheek en jongerencultuur een extra investering vanuit het Rijk voor onze stad.

Binnen de gemeente Enschede worden steeds nauwere samenwerkingsverbanden aangegaan tussen Cultuur, het Sociaal Domein en Onderwijs. Ruimtelijke spreiding van cultureel aanbod, de verbinding van binnenruimte met de openbare ruimte, gebiedsgericht werken en uitgebreide participatie, vervullen bij het behalen van gezamenlijke doelen een belangrijke rol. Voorbeelden van trajecten en initiatieven waarbinnen deze beleidsterreinen elkaar ondersteunen zijn de Lokale Educatieve Agenda (LEA), Cultuureducatie Enschede, de Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak (EAA), Rondkomen met je Inkomen, Gezond, Gelukkig en Vitaal Enschede, de Sociale Basis, de SIE-investeringsagenda, Studio 15, Twents Zilver, Sjors Sportief en Sjors Creatief, het Makersfestival en #053hardgaan. Gezamenlijk dragen deze initiatieven bij aan een gedeelde visie: iedere inwoner van de gemeente Enschede kan zo zelfstandig, gelukkig en gezond mogelijk leven.

FINANCIËLE INVESTERING

Een ambitieuze investering in het uitgangspunt 'Cultuur Dichtbij' levert financiële middelen op vanuit de Provincie en Rijksoverheid. (zie: paragraaf 3.3.). Vanuit het Rijk ontvang de gemeente Enschede in 2022, 2023 en 2024 financiële middelen in het kader van een SPUK-regeling ten gunste van lokale jongerencultuur. Deze middelen worden ingezet om jongerencultuur in de stad een belangrijke impuls te geven. Op basis van de monitoring van de inzet van deze middelen wordt onderzocht hoe deze initiatieven nader kunnen worden gestimuleerd.

In 2025 ontvangt de gemeente middelen vanuit het Rijk ten behoeve van de Bibliotheek. De gemeente ontvangt per inwoner van Enschede extra middelen om de functies van onze bibliotheek uit te breiden. Ten slotte wordt voorgesteld dat de gemeente Enschede budgetten gaat ontschotten. Door in gezamenlijkheid met het sociaal domein te investeren in projecten en ambities die overkoepelende doelen behartigen, slaan we financieel de handen ineen ten gunste van de stad.

2.6. EIGENZINNIG ENSCHEDA

TOELICHTING

Enschede pronkt met haar unieke culturele ecosysteem. De stad neemt in Overijssel en de Euregio een unieke positie in en mag trots zijn op het eigenzinnige, vernieuwende en jeugdige karakter van haar culturele veld. De nieuwe culturele koers die met het ontwerp van een nieuwe Cultuurnota bepaald wordt, tilt Enschede vanuit deze sterke basis op naar een nieuw niveau: Enschede, Next Level!

Enschede ontstijgt haar regionale centrumfunctie en vervult tot ver in de wijde omtrek de functie van cultureel brandpunt. Het dynamische cultuuraanbod maakt van onze stad een betekenisvolle, interessante, aantrekkelijke fysieke plaats en maakt deze beleefbaar voor inwoners en bezoekers. Daarbij speelt kunst in de openbare ruimte een belangrijke rol. Initiatieven van inwoners en de stadsdelen om nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte te realiseren, worden door de gemeente zorgvuldig beheerd, onderhouden en zo nodig gerestaureerd. Cultuur geeft kleur aan de Enschedese identiteit en zorgt voor een gevoel van trots, betekenis en bewustwording. Bovendien positioneert de stad zich aan de hand van haar Culturele eigenheid op regionaal, landelijk en internationaal niveau door haar unieke aanbod en karakter. Enschede is daarmee een belangrijke spil in Nederland en de Euregio.

Enschede kenmerkt zich door altijd in beweging te blijven en veerkrachtig te zijn. Ook na tegenslagen herpakt de stad zich en gaat door op nieuwe paden. Zo is Enschede sinds de val van de textielindustrie uitgegroeid tot een aantrekkelijke stad waar elke dag iets te beleven is. Door een nieuwe generatie creatieve professionals wordt hard gewerkt aan onverwachte en ingrijpende vernieuwingen in het lokale cultuuraanbod met een internationaal appeal. Enschede groeit wereldwijd uit tot een alsmaar interessanter wordende vestigingsplaats. De vele opleidingsinstituten, technologische bedrijfseconomie en grootstedelijke aanbod van de stad, maakt dat Enschede van over de hele wereld nieuwe inwoners aantrekt om zich hier voor een bepaalde periode te vestigen.

Dit alles maakt dat Enschede in de regio Twente en Euregio een culturele centrumpositie vervult. Tevens heeft Enschede, als grootste stad van Overijssel de potentie om regionaal op cultureel gebied op gelijke hoogte te staan met omliggende centra als Assen, Zwolle, Deventer, Arnhem en Münster. Om deze centrumfunctie verder uit te bouwen is nauwe samenwerking met de regio Twente van groot belang. Een belangrijke investering daarbij is de onderlinge relatie met Hengelo. De agglomeratie tussen deze twee steden biedt nieuwe kansen voor het vormgeven van een baanbrekende innovatieve culturele zone, op het snijvlak van technologie, innovatie en creativiteit.

PARTICIPATIE

Op het gebied van het uitbouwen van de culturele centrumpositie van Enschede zijn binnen de gemeente integrale verbinding gezocht, om deze culturele ambities aan te laten sluiten bij andere visies op het gebied van de internationale profilering van Enschede. Het gaat dan om verbinding met de beleidsterreinen Evenementen, Recreatie en Toerisme, Citymarketing en Stedelijke Ontwikkeling. Vanuit het culturele veld wordt consequent de unieke positie van Enschede in de omliggende regio benadrukt. De ligging van Enschede tussen de Randstad en het Ruhrgebied maakt het een autonome

oase voor eigenwijze initiatieven, die culturele professionele een veilige haven biedt om innovatieve cultuur te ontwikkelen. Met de juiste keuzes op cultuurgebied wordt de ontwikkeling van Enschede als eigenwijze landingsplek voor autonome kunst, cultuur, en creatieve industrie aangejaagd. Enschede heeft de potentie om door te groeien tot een stad met een internationaal aantrekkelijk ecosysteem voor makers, evenementen, artiesten, collectieven, kunstenaars, producenten en andere creatieve initiatieven. Steeds meer landelijke organisaties krijgen Enschede op de radar en kiezen voor de versnellende werking van het autonome en eigenwijze Twente. Dit zorgt voor uitbreiding van het aantal culturele topinstellingen en grote publiekslocaties in Enschede, maar ook het internationaal aantrekken van een nieuwe groep cultuurtoeristen met nachtclubs, kunstfestivals, stadsbrede culturele weken en een wijd verankerde inclusieve bezoekerscultuur.

Figuur 17. Bezoek van Staatssecretaris Gunay Uslu aan Cultuurregio Twente in 2022. Fotograaf: Annabel Jeuring.

UITGANGSPUNT 6: WE TILLEN ENSCHEDE OP NAAR HET VOLGENDE NIVEAU

Enschede gaat haar regionale en provinciale centrumpositie verder uitbouwen. Cultuur is bij het behalen van de complexe doelstellingen en ambities van de gemeente van integrale betekenis. Enschede dient naar buiten toe zichtbaar, toegankelijk en herkenbaar te zijn, met een unieke uitstraling en een eigen verhaal. Deze zichtbaarheid draagt bij aan de impact van de lobbyactiviteiten van onze stad en regio op nationaal niveau en het succes van onze door het Rijk gefinancierde BIS-instellingen. Daarmee gepaard gaat een interessante, beleefbare openbare ruimte die betekenis geeft en een belangrijke voorwaarde is voor een recreatieve stad die in trek is bij verschillende soorten bezoekers en toeristen. Daarbij worden initiatieven vanuit de stad ten gunste van *landmarks* en openbare

kunstwerken gestimuleerd. Bovendien wordt door de gemeente structureel geïnvesteerd in de Cultuurregio Twente en in het bijzonder de culturele samenwerking met Hengelo.

ONDERBOUWING VAN DE KEUZE

Om deze vooraanstaande centrumfunctie lading te geven en verder uit te bouwen dient de stad toegankelijk te zijn. Dat betekent niet alleen dat de fysieke verbindingen en bereikbaarheid van de stad van hoog niveau dienen te zijn, maar houdt ook een opvallende marketing en een betaalbaar aanbod in. Het uitbouwen van het imago van Enschede draagt bij aan de doelen van andere aanpalende visiedocumenten, waaronder het Actieplan Binnenstad, het Evenementenbeleid, het visiedocument Recreatie en Toerisme en de Citymarketingsvisie. Op thema's als (de inrichting van) de openbare ruimte, stedelijke leefomgeving, het buitengebied, de gemeentelijke kunstcollectie en architectuur wordt integraal samengewerkt en aangesloten bij het verhaal van de stad. Door cultuur een integraal onderdeel te maken van het unieke, onderscheidend en kenmerkend vermogen van de stad krijgt de Enschedese identiteit een eigen kleur en wordt deze voor iedereen zichtbaar, voelbaar en beleefbaar gemaakt.

FINANCIËLE INVESTERING

Met de realisatie van het uitgangspunt 'Eigenzinnig Enschede' gaat een investering gepaard van 225.000,00 euro, over een tijdsbestek van drie jaar (figuur 7). Met deze investering wordt een vervolg gegeven aan de belangrijke projecten die vanuit de cultuurregio Twente in Enschede worden gestimuleerd. Daaronder vallen investeringen in de Maakplaatsen, het programma Cross-TIC en de Twentse creatieve broedplaatsen, die in het kader van de Twentse regeling coaching en begeleiding ontvangen.

Structurele investering extra middelen Cultuur

(*1000)

Uitgangspunt 6	2024	2025	2026
Cultuurregio Twente bijdrage Enschede	75	75	75
	75	75	75

Figuur 18. Financiële investering in de Cultuurregio Twente.

3. FINANCIËLE MIDDELEN

De realisatie van de uitgangspunten in deze Nota gaat gepaard met een geldvraag. Deze geldvraag is onder te verdelen in een structurele vraag en een vraag om incidentele middelen.

3.1 STRUCTURELE GELDVRAAG

Om het culturele middenkader van Enschede te versterken (uitgangspunt 2), te investeren in bijzondere talentontwikkelingstrajecten (uitgangspunt 4), te investeren in de Cultuurregio Twente (uitgangspunt 6), De Menselijke Maat in Enschede ten gunste van de cultuursector structureel te borgen (uitgangspunt 1) en *Fair Pay* te stimuleren (uitgangspunt 1) worden structurele middelen gevraagd.

Om de ambities uit deze Nota te realiseren zijn drie scenario's uitgewerkt. Deze scenario's bieden drie opties die corresponderen met drie verschillende ambitieniveaus. Het onderscheid tussen deze drie opties ligt op mate waarin gewenst wordt in het Enschedese middenkader en onze specifieke talentontwikkelingslijnen te investeren.

De structurele geldvraag is uitgewerkt in drie opties, naarmate van het ambitieniveau waarmee doelstellingen worden vormgegeven. De ambitieuze optie heeft het hoogste rendement op de culturele investeringen.

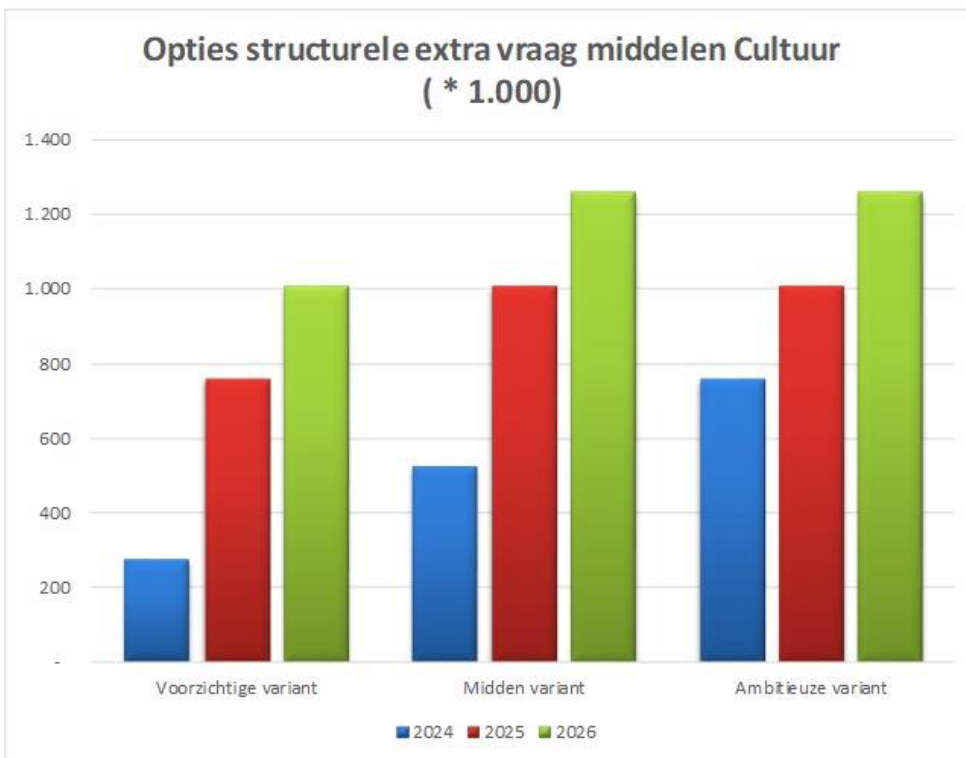
Structurele investering extra middelen Cultuur

(*1000)

Samenvatting voorzichtige variant	2024	2025	2026
Uitgangspunt 1 (Versterken Menselijke Maat)	200	200	200
Uitgangspunt 1 (Fair Pay stimuleren)	-	235	235
Uitgangspunt 2 (Versterken middensegment)	-	125	250
Uitgangspunt 4 (Versterken talentontwikkeling)	-	125	250
Uitgangspunt 6 (Cultuurregio Twente bijdrage Enschede)	75	75	75
Voorzichtige variant	275	760	1.010
<i>Rendement op culturele investeringen</i>	+	+++	++++

Samenvatting midden variant	2024	2025	2026
Uitgangspunt 1 (Versterken Menselijke Maat)	200	200	200
Uitgangspunt 1 (Fair Pay stimuleren)	-	235	235
Uitgangspunt 2 (Versterken middensegment)	125	250	375
Uitgangspunt 4 (Versterken talentontwikkeling)	125	250	375
Uitgangspunt 6 (Cultuurregio Twente bijdrage Enschede)	75	75	75
Midden variant	525	1.010	1.260
<i>Rendement op culturele investeringen</i>	++	++++	+++++

Samenvatting ambitieuze variant	2024	2025	2026
Uitgangspunt 1 (Versterken Menselijke Maat)	200	200	200
Uitgangspunt 1 (Fair Pay stimuleren)	235	235	235
Uitgangspunt 2 (Versterken middensegment)	125	250	375
Uitgangspunt 4 (Versterken talentontwikkeling)	125	250	375
Uitgangspunt 6 (Cultuurregio Twente bijdrage Enschede)	75	75	75
Ambitieuze variant	760	1.010	1.260
<i>Rendement op culturele investeringen</i>	+++	++++	+++++

Figuur 19. Opties structurele vraag extra middelen Cultuur.

3.2 INCIDENTELE GELDVRAAG

Naast een structurele investering vraagt het culturele ecosysteem ook om een incidentele aanpassing. Deze aanpassingen zijn onder te verdelen in verschillende projecten, waar in de toekomst een specifieke incidentele geldvraag vanuit zal gaan. De belangrijkste ambities die met incidentele middelen worden gefinancierd in de komende periode zijn:

Huiskamer van de Stad – Betreft de realisatie van de Huiskamer van de Stad op het Willem Wilminkplein, waarbij de uitgestelde aanbesteding een extra budgetvraag heeft veroorzaakt.

Creatieve broedplaatsen – Betreft de huisvestingswens voor nieuwe creatieve broedplaatsen in Enschede.

Rijksmuseum Twenthe – Betreft de herinrichting van de openbare ruimte rondom het Rijksmuseum Twenthe in samenwerking met de Rijksoverheid, om het museum 'binnenstebuiten' te keren.

Oude V&D op Kruispunt de Graaf – Betreft de culturele invulling van het oude V&D-pand op Kruispunt de Graaf.

3.3 FINANCIËLE MIDDELEN VANUIT DE PROVINCIE EN RIJKSOVERHEID

In de onderstaande tabel staat de verhouding tussen Enschede en het landelijk gemiddelde weergegeven met betrekking tot het financiële matchingspercentage vanuit Gemeente, Provincie en Rijk. Voor Enschede valt dit matchingspercentage in vergelijking met de rest van Nederland zeer gunstig uit. Investeringen door de gemeente in het culturele ecosysteem van Enschede, betekenen dat de stad extra financiële bijdragen vanuit het Rijk kan verwachten. Op deze manier ontstaat een wederzijdse relatie, waarbij de Rijksoverheid en de lokale overheid elkaar versterken, ten gunste van de Enschedese cultuursector.

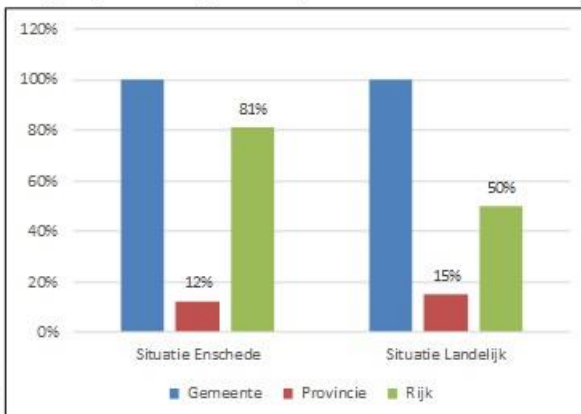
Daarnaast werkt de Rijksoverheid momenteel aan de inrichting van een nieuw cultuurbestel die met ingang van 2029 in werking zal treden. Met de investeringen in deze Nota van Uitgangspunten neemt Enschede op deze nieuwe periode een voorsprong.

In totaal wordt het cultuurbudget van Enschede van 19,1 mln gematched met 15,5 mln van het Rijk en 2,4 mln van de Provincie. Dat betekent dat elke euro die de gemeente investeert voor 93% wordt gematched met middelen van Rijk en Provincie.

Landelijk wordt door overheden in totaal circa 3.3 mld aan cultuur besteed waarvan 2 mld door gemeentes, 0,3 mld door Provincies en 1 mld door het Rijk. Dat betekent dat elke euro die de gemeentes landelijk investeren voor 65% worden gematched met middelen van de Provincie en het Rijk.

Het matchingspercentage is in Enschede met 93% duidelijk beter dan het landelijke percentage van 65%.

Budget qua matchingspercentages Gemeente / Provincie / Rijk

Figuur 20. Matchingspercentages cultuurbudget Enschede door Gemeente, Provincie en Rijksoverheid.

GEMEENTE ENSCHEDE

Tekst: Team Cultuur, Evenementen en Citymarketing

Datum: 28 februari 2023

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend

ENSCHUDE